

§ 1**Tema: Hemlöshet och prostitution**

Christina Höglblom från socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen informerade om staden hemlöshetsarbete. Som hemlös räknas den som saknar egen eller hyrd bostad eller inte bor i något stadigvarande inneboendeförhållande utan är hänvisad till tillfälliga boendeanternativ eller är uteliggare. Till gruppen hemlösa räknas även personer som tillfälligt bor hos kamrater eller bekanta, vistas på institution eller härbärgen och personer som efter en utskrivning inte har någon bostad ordnad.

Antalet hemlösa har de senaste åren sjunkit något. År 2008 rapporterades att drygt 3 000 var hemlösa, varav 117 på Norrmalm. Cirka 75 % av de hemlösa var män och hälften av dessa var mellan 46 till 64 år. Av totala antalet hemlösa hade 40 % insatser i form av stöd- och/eller omvårdnadsboende, institutionsboende eller boende på Hotellhem. Drygt 90 personer var uteliggare.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen har ett nära samarbete med ett flertal frivilligorganisationer och också med landstinget kring hemlöshetsfrågor. Flera frivilligorganisationer tillhandahåller boenden för hemlösa. Även Stockholms stad driver olika typer av boenden som härbärgen, lågtröskelboenden och drogfria stöd- och omvårdnadsboenden. Sammanlagt finns drygt 2000 platser i de boenden staden svarar för. Därutöver finns ett antal jourplatser för ungdomar mellan 13 och 20 år.

Inger Åsebo och Anna Jutterdal från socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens prostitutionsenhet informerade om stadens prostitutionsarbete. Målet är att minska prostitutionen, minska efterfrågan på sexuella tjänster och minska människohandel för sexuella ändamål. Prostitutionsenheten erbjuder stöd och bearbetande samtal till personer som köpt och/eller sålt sexuella tjänster. Det finns också möjlighet att få medicinsk rådgivning. Enheten har cirka 300 besökande per år.

I nära samarbete med polisen bedriver enheten även ett aktivt uppsökande arbete, vilket bl.a. innebär att uppsökare flera kvällar/nätter i veckan finns på plats på Malmskillnadsgatan. Den öppna gatuprostitutionen har minskat. Genomsnittsåldern för kvinnor som säljer sex på Malmskillnadsgatan ligger mellan 30 och 35 år. Andelen kvinnor som inte är bosatta i Sverige har ökat. Däremot har andelen missbrukande kvinnor minskat.

Verksamheter direkt inriktade på prostitutionsarbete finns endast i Stockholm, Göteborg och Malmö. Förhoppningar finns om att bilda en för hela Stockholms län gemensam verksamhet för stöd till säljare och/eller köpare av sexuella tjänster.

Frågor och synpunkter från allmänheten

Inga frågor eller synpunkter framfördes från allmänheten.

§ 2**Val av justerare samt anmälan av protokollsjustering**

Vice ordföranden Lars Arell (S) valdes, att jämte ordföranden Hanna Broberg (M), justera dagens protokoll. Justeringen äger rum den 22 oktober 2009.

Anmäldes att protokoll från stadsdelsnämndens sammanträde den 17 september 2009 justerats den 23 september.

---

§ 3**Anmälan av övriga frågor samt fastställande av dagordning**

Ordföranden Hanna Broberg (M) informerade om att ärende 6 - Utökning av förskolelokaler på Roslagsgatan 20 - utgår. Vidare anmäldes inbjudningar till två seminarier.

Ledamoten Yildiz Kafkas (MP) anmälde en övrig fråga angående den skrivelse hon tillställt stadsdelsnämnden vid föregående sammanträde.

Dagordningen fastställdes.

---

§ 4

Nämndens ansvar för att motverka hemlöshet – svar på skrivelse från vice ordföranden Lars Arell m.fl. (S)
Diarienummer 599-570/2009

Stadsdelsnämndens beslut

Skrivelsen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 2 oktober 2009.

Vice ordföranden Lars Arell m.fl. (S) har begärt att få en redovisning av vad som är stadsdelsnämndens ansvar i stadens arbete mot hemlöshet, hur samarbetet med socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden är organiserat och vad som har hänt med ansökan om centrala medel för förebyggande insatser mot hemlöshet.

Enligt kommunfullmäktiges beslut ska stadsdelsnämnderna i arbetet mot hemlöshet prioritera förebyggande insatser, utveckla olika stöd- och vårdboenden samt garantera alla tak över huvudet. Samarbetet mellan stadsdelsnämnden och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden sker främst på individnivå, dvs. kring enskilda personer. Vad gäller ansökan om centrala medel har stadsdelsnämnden beviljats 1,4 mnkr för genomförandet av projektet ”Vägen hem- från hemlöshet till boende”.

Förslag till beslut

Ordföranden Hanna Broberg (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta i enlighet med stadsdelsförvaltningens förslag.

§ 5

Garanterat trygghet för våra medborgare – nolltolerans för barns och kvinnors gatuprostitution! – skrivelse från ledamoten Tara Twana m.fl. (S)
Diarienummer 599-572/2009

Stadsdelsnämndens beslut

Skrivelsen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 1 oktober 2009.

Ledamoten Tara Twana m.fl. (S) har i en skrivelse till nämnden begärt att få veta hur staden arbetar med kvinnofridsfrågor i syfte att bekämpa barns och kvinnors gatuprostitution, hur man arbetar för att säkerställa tryggheten för kvinnliga näringsidkare och i vilken utsträckning det förekommer trafficking inom stadsdelen.

Vid socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen finns en särskild enhet, vars verksamhet riktar sig till personer som köper eller säljer sexuella tjänster. Något arbete som är specifikt inriktat på att öka tryggheten för näringsidkare bedrivs inte. Det finns inga uppgifter om i vilken utsträckning trafficking förekommer inom stadsdelen.

Förslag till beslut

Ordföranden Hanna Broberg (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta i enlighet med stadsdelsförvaltningens förslag.

§ 6**Policy och rutiner för synpunkts- och klagomålshantering****Diarienummer 099-562/2009****Stadsdelsnämndens beslut**

Förvaltningens förslag till policy och rutiner för synpunkts- och klagomålshantering godkänns.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 21 september 2009.

Revisionskontoret har 2008 granskat hur synpunkter och klagomål från medborgare och burkare hanteras vid några av stadens nämnder. Stadsrevisionen rekommenderar i sin rapport att de nämnder som ännu inte har utarbetat en policy för synpunkts- och klagomålshandlingen tar fram en sådan.

Förvaltningen har sedan länge rutiner för hantering av synpunkter och klagomål. I enlighet med stadsrevisionens rekommendationer har förvaltningen tagit fram ett samlat dokument med policy, ansvarsfördelning och rutiner.

Förslag till beslut

Ordföranden Hanna Broberg (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta i enlighet med stadsdelsförvaltningens förslag.

---

§ 7

Förlängning av nuvarande avtal angående sommargårdsverksamhet (kollo)
Diarienummer 104-601/2009**Stadsdelsnämndens beslut**

1. Stadsdelsnämnden ger stadsdelsdirektören i uppdrag att till chefen för serviceförvaltningen vidaredelegera rätten att, för nämndens räkning, besluta om ett års förlängning av nuvarande avtal angående sommargårdsverksamhet.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Vice ordföranden **Lars Arell m.fl. (S)** lämnade, med instämmande av ledamoten **Hans Enroth (V)** ett särskilt uttalande.

Ledamoten **Yildiz Kafkas (MP)** lämnade ett särskilt uttalande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 1 oktober 2009.

Serviceförvaltningen har erbjudit samtliga stadsdelsnämnder möjlighet att förlänga nuvarande avtal angående sommargårdsverksamhet (kollo) med ytterligare ett år.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden ger stadsdelsdirektören i uppdrag att till chefen för serviceförvaltningen vidaredelegera rätten att, för nämndens räkning, besluta om ett års förlängning av nuvarande avtal angående sommargårdsverksamhet.

Förslag till beslut

Ordföranden Hanna Broberg (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta i enlighet med stadsdelsförvaltningens förslag.

Särskilda uttalanden

Vice ordföranden **Lars Arell m.fl. (S)** lämnade, med instämmande av ledamoten **Hans Enroth (V)**, följande särskilda uttalande:

För tredje gången på kort tid behandlar nämnden frågan om vilken kolloverksamhet som ska erbjudas barnen på Norrmalm. Inte vid något av dessa tillfällen har det ansetts relevant att för nämnden redovisa vad nämndens majoritet anser om mål och innehåll för denna verksamhet. Istället presenteras olika delegationsförslag, som illustrerar hur rörig och oklar styrningen av staden har blivit under innevarande mandatperiod.

Forts.

Forts. § 7

När stadsdelsnämnden senast behandlade innehållet i kolloverksamheten i augusti 2007 låg ansvaret för det avtal som nu föreslås förlängas på Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning. Genom ett beslut i oktober samma år överfördes ansvaret på Skarpnäcks stadsdelsförvaltning. Det nu framlagda beslutsföreslaget måste uppfattas som att ansvaret nu ska vidareföras till serviceförvaltningen.

Vi ser fram emot att snarast få ta del av en redovisning av resultatet av den upphandling som löpt under åren 2008-2009 för att med detta som underlag besluta om innehåll och driftsformer för sommarkolloverksamheten i framtiden.

Ledamoten **Yildiz Kafkas (MP)** lämnade följande särskilda uttalande:

Miljöpartiet har redan tidigare varit emot en delegering av upphandlingen av sommarkolloverksamheten till servicenämndens tjänstemän. Vi hade två skäl till det. Det ena var att närhetsprincipen som innebär att frågor som berör vår stadsdel beslutas här, bl.a. innehållet av förfrågningsunderlagen vid upphandlingar som vi i stadsdelsnämnden har det politiska ansvaret för. Det andra skälet är att delegeringen sker på ett regelvidrigt sätt då man i stadsdelsnämnden tar ett beslut om delegering till servicenämndens tjänstemän utan att ärendet först ställts till de förtroendevaldas kännedom och bedömning i servicenämnden, d.v.s. man gör en ”politisk bypass-operation” genom att hoppa över servicenämndens förtroendevalda politiker för att kommunicera direkt med servicenämndens tjänstemän. Det är ett formellt fel som vi gång på gång påpekat.

I övrigt hänvisar vi nedan till vårt yttrande i ärendet från den 20 augusti 2009 i stadsdelsnämnden Norrmalm för att tydliggöra ärendets gång:

”Vid Norrmalms stadsdelsnämndsmöte den 17 juni 2009 togs ett ärende om ”Gemensam upphandling av sommarkolloverksamheten 2010” upp. Ärendet handlade om ändrat beslutsförfarande i stadsdelens upphandling av kolloverksamheten vilken tidigare hanterades av stadsdelsnämnden själv. Beslutet den 17 juni innebar en delegering från stadsdelsnämnden till servicenämndens tjänstemän. Vi från miljöpartiets sida ville helst bordlägga ärendet för att närmare se över vilka konsekvenser ett bifall till förslaget skulle komma att innebära (vänsterpartiet avlog förslaget direkt). Majoriteten fick dock hjälp av socialdemokraterna att driva genom den föreslagna delegeringen av upphandlingen av sommarkolloverksamheten, vilket vi djupt beklagar.

Forts.

Forts. § 7

Beslutet fattades med krav till förvaltningen om att återkomma med en lägesrapport vid nästkommande sammanträde. Det har vi nu fått. Problemet är att lägesrapporten inte förändrar det faktum att politikerna avhänder sig sin rätt och plikt att ha insyn i stadens upphandlingar och vid behov kunna ställa krav i förfrågningsunderlagen. Nu hanteras upphandlingen av kolloverksamheten - som också nämns i "lägesrapporten/återkopplingen" - endast av tjänstemän och ingen politiker vare sig i stadsdelsnämnderna eller i servicenämnden har möjlighet att framföra sina synpunkter om denna upphandling. Samtidigt har stadsdelsnämndens/nämndernas politiker fortfarande det politiska ansvaret.

Det hela verkar ännu mer besynnerligt med tanke på att servicenämnden tills nyligen bestått endast av tjänstemän. Efter ett miljöpartistiskt förslag i kommunfullmäktige har servicenämndens sammansättning ändrats i början av år 2009 och tjänstemännen i servicenämnden har bytts ut mot förtroendevalda politiker. Förhoppningen var att man genom denna ändring skulle främja en demokratisk beslutsprocess och insyn i en av stadens viktigaste nämnder där större upphandlingar för stadens räkning görs.

Det aktuella ärendet visar att "politiseringsen" av servicenämnden föga har hjälpt demokratiseringen p.g.a. den överenskommelse mellan serviceförvaltningens och stadsdelsnämndernas tjänstemän som överrumplat politikerna i stadsdelsnämnden och således legitimerades detta ytterst märkliga beslut. Vi från miljöpartiets sida skulle önska att detta ärende hade bordlagts den 17 juni så att även de partier som nu röstade genom delegationen av upphandlingen till servicenämndens tjänstemän skulle få möjlighet att bättre sätta sig i frågan innan sitt bifall".

Stadsrevisionens rapport nr /oktober 2008, "Styrning och kontroll av ramavtal för städning hos några stadsdelar" bekräftar vår oro över stadsdelsnämndernas rådighet i uppföljningen av de gemensamma upphandlingar och ramavtal. Här är ett utdrag av revisionens kommentarer i rapport-sammandraget:

"Vid gemensamma upphandlingar är det viktigt att deltagande nämnder fastställer vem som samordnar och har ett övergripande ansvar för avtalsbevakning och uppföljning samt för utvärdering inför kommande upphandlingar. I det granskade ramavtalet är det ansvaret outtalat. En sådan roll kan rimligen ligga på den nämnd som genomför upphandlingen, i detta fall stadsdelsnämnden (...). Nämnderna måste vidta åtgärder för

Forts.

Forts. § 7

att förbättra uppföljning och kontroll av ingångna ramavtal. Den samordnande stadsdelsnämnden måste följa upp och bevaka en likvärdig hantering av överenskomna priser och att avtalets rangordning av leverantörer tillämpas. Vidare ska leverantörernas seriositet följas upp fortlöpande under avtalsperioden. Dokumentationen bör förbättras, vidare måste alla avropsavtal vara skriftliga och undertecknade...”

Visserligen berör denna granskning inte vår nämnd direkt, men i sak gäller det även Norrmalms stadsdel som upphandlar gemensamt med övriga stadsdelar. Det vore värdefullt för nämnden att bli upplyst om hur uppföljningen av de gemensamma upphandlingarna och ramavtalen sker och hur uppföljningsbristerna som påtalas i revisionsrapporten kan åtgärdas.

---

§ 8**Gemensam upphandling av nytt ramavtal avseende persontransporter****Diarienummer 103-592/2009****Stadsdelsnämndens beslut**

1. Stadsdelsnämnden beslutar att delta i en gemensam upphandling av ramavtal avseende persontransporter.
2. Stadsdelsnämnden ger chefen för serviceförvaltningen i uppdrag att, för nämndens räkning, genomföra upphandlingen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Ledamoten **Yildiz Kafkas (MP)** lämnade ett särskilt uttalande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 13 oktober 2009.

Serviceförvaltningen har inbjudit samtliga stadsdels-/facknämnder att delta i en gemensam upphandling av nytt ramavtal avseende persontransporter. Nu gällande avtal löper ut den 30 april 2010.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden beslutar att delta i upphandlingen och att ge chefen för serviceförvaltningen i uppdrag att, för nämndens räkning, genomföra upphandlingen.

Förslag till beslut

Ordföranden Hanna Broberg (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta i enlighet med stadsdelsförvaltningens förslag.

Särskilt uttalande

Ledamoten **Yildiz Kafkas (MP)** lämnade följande särskilda uttalande:

Vi undrar om serviceförvaltningen har befogenhet att bjuda in stadsdels-/facknämnder att delta i en gemensam upphandling av nytt ramavtal avseende persontransporter utan ett beslut i servicenämnden? Vi har heller inga uppgifter om serviceförvaltningen har en delegation från servicenämnden för att kunna göra det.

§ 9**Ansökan om utvecklingsmedel – ”Program för Hållbar Jämställdhet”
Diarienummer 007-606/2009****Stadsdelsnämndens beslut**

1. Stadsdelsnämnden ansöker om 133 000 kr i utvecklingsmedel från Sveriges Kommuner och Landsting för genomförande av ett projekt inom ramen för ”Program för Hållbar Jämställdhet”.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 28 september 2009.

Ansökan avser ett jämställdhetsprojekt som planeras omfatta samtliga biståndshandläggare vid beställarenheten äldreomsorg. Syftet är att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering i handlägningsprocessen för att biståndshandläggarna i ett vidare perspektiv ska se till den enskildes behov.

För att skapa en samsyn och ökade kunskaper planeras en utbildning som ska genomföras under fyra halvdagar och ledas av en genusforskare vid Stockholms universitet. Denne kommer också att svara för utvärdering av projektet. Parallellt med utbildningen planerar enheten processhandledning i jämställdhetsfrågor för att biståndshandläggarna konkret ska få stöd i att integrera jämställdhetsperspektivet i handlägningsprocessen.

Förslag till beslut

Ordföranden Hanna Broberg (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta i enlighet med stadsdelsförvaltningens förslag.

§ 10**Riktlinjer för kontroll av försäljning av receptfria läkemedel i detaljhandeln –
svar på remiss från kommunstyrelsen
Diarienummer 006-580/2009****Stadsdelsnämndens beslut**

Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 29 september 2009.

Den 1 november 2009 träder en ny lag ikraft som innebär att vissa receptfria läkemedel kommer att få säljas i detaljhandeln. Kommunen ska, enligt den nya lagen, ansvara för kontroll av att lagen och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen efterlevs. Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bl.a. Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av ett förslag till riktlinjer för kontroll av försäljningen.

Förvaltningen är positiv till förslaget om att socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden ska ansvara för den tillsyn som åläggs kommunen. Förvaltningen har inget att invända mot förslaget till avgifter för de näringsidkare som kommer att tillhandahålla receptfria läkemedel.

Förslag till beslut

Ordföranden Hanna Broberg (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta i enlighet med stadsdelsförvaltningens förslag.

§ 11**Införande av rökfri arbetstid i Stockholms stads verksamheter – svar på remiss från kommunstyrelsen
Diarienummer 006-537/2009****Stadsdelsnämndens beslut**

Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ledamoten **Hans Enroth (V)** reserverade sig mot beslutet.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 9 september 2009.

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga nämnder och bolag i staden med anledning av ett förslag om att införa rökfri arbetstid i Stockholms stads verksamheter. I förslaget framhålls bl.a. att de som är beroende av tjänster som finansieras av staden har rätt till en rökfri miljö.

Förvaltningen är positiv till förslaget om införande av rökfri arbetstid i stadens verksamheter och avser att införa rökfri arbetstid för anställda inom nämndens verksamheter fr.o.m. januari 2010.

Förslag till beslut

Ordföranden Hanna Broberg (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta i enlighet med stadsdelsförvaltningens förslag.

Ledamoten Hans Enroth (V) lade fram ett förslag till beslut och föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta i enlighet med detta.

Beslutsgång

Ordföranden Hanna Broberg (M) ställde förslagen mot varandra och fann att stadsdelsnämnden hade beslutat i enlighet med stadsdelsförvaltningens förslag.

Reservation

Ledamoten **Hans Enroth (V)** ansåg att stadsdelsnämnden skulle ha beslutat att:

1. Avslå förvaltningen remissvar vad gäller rökfri arbetstid.
2. Därutöver anföra följande:

Forts.

Forts. § 11

I stadsledningskontorets synpunkter och förslag sägs bl.a. ... *att medarbetarna är den viktigaste tillgången på varje arbetsplats*. Det anser Vänsterpartiet också. Det borde visas i lönekuverten för att behålla denna viktiga grupp medarbetare inom stadens verksamheter. Däremot anser vi, att det inte är arbetsgivarens uppgift att fostra medarbetarna och påstå att en rökfri arbetstid är ... *bättre ekonomi för individen*. Vi förstår att man tror att ... *det är bättre ekonomi för företaget* som man säger i remissen.

Vidare skriver stadsledningskontoret ... *Bland kommunalt anställda finns stora grupper med hög andel rökare*. Detta bör ge arbetsgivaren tankar om varför det är så många som röker istället för att införa förbud. Har det gjorts någon konsekvensutredning när det gäller rökfri arbetstid. Kommer sötsaksätandet eller lugnande mediciner att öka. Övervikt och tablettberoende är också hälsorisker. Kommer man också att förbjuda snusande eftersom det är en hälsorisk. Att ständigt vara kontrollerad föder också stressrelaterade sjukdomar.

Successivt har staden infört rökfria arbetsmiljöer. Det tycker vi är bra. Vad Vänsterpartiet starkt reagerar mot är när arbetsgivaren gör intrång på sina medarbetares privata beslut. Vi vill påstå att stadens kloka medarbetare är fullt införstådda med rökningens skadeverkningar. Det är inte arbetsgivarens roll att skuldbelägga sina anställda och att ge ut broschyrer för att påverka människor att sluta röka. Att sluta röka är den enskildes eget beslut.

Till sist ett par reflektioner. Kommer detta förbudstänkande så småningom också att drabba brukarna? Kommer brukare som har röklukt i sitt hem inte att få någon hemtjänst?

§ 12

Program för ny bebyggelse för Norrmalm 5:3 (Västra City) – svar på remiss från stadsbyggnadskontoret
Diarienummer 300-514/2009

Stadsdelsnämndens beslut

1. Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Ledamoten **Yildiz Kafkas (MP)** och ledamoten **Hans Enroth (V)** reserverade sig mot beslutet.

Ledamoten **Marie Skogward (KD)** lämnade ett särskilt uttalande.

Tjänstgörande ersättaren **Agneta Isacson (FP)** lämnade ett särskilt uttalande.

Ersättaren **Cecilia Önfelt (C)** lämnade ett yttrande.

Ersättaren **Anders Thureson (M)** lämnade ett yttrande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 29 september 2009.

Stadsbyggnadskontoret har begärt yttrande från bl.a. Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av ett programförslag för ny bebyggelse inom Västra City. Stockholms stad och Jernhusen planerar för en omfattande utveckling av området kring och över järnvägsspåren längs Klara Sjö - från Tegelbacken i söder till Barnhusviken i norr. Banverket genomför parallellt en förstudie kring Stockholms central och förutsättningarna för en omdaning av bangårdsområdet.

Förvaltningen ser positivt på att det planeras för en utveckling både av bangården och av city, så att dessa blir mer levande med bättre kommunikationer i framkant och stråk mellan de olika stadsdelarna. Förvaltningen ser mycket positivt på att programmet poängterar vikten av en hållbar stadsdel. Området är idag underförsörjt vad gäller grönområden för rekreation. Gator bör trädplanteras och en ny park anläggas på angränsade ytor till planområdet. Enligt beräkningar från utrednings- och statistikkontoret skulle 700 nya lägenheter i Västra City medföra ca 140 skolbarn och ett behov av ca 140 förskoleplatser, vilket innebär två förskolor med ca 70 barn per förskola.

Forts.

Forts. § 12**Förslag till beslut**

Ordföranden Hanna Broberg (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta i enlighet med stadsdelsförvaltningens förslag.

Ledamoten Yildiz Kafkas (MP) lade fram ett förslag till beslut och föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta i enlighet med detta.

Ledamoten Hans Enroth (V) lade fram ett förslag till beslut och föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta i enlighet med detta.

Beslutsgång

Ordföranden Hanna Broberg (M) ställde förslagen mot varandra och fann att stadsdelsnämnden hade beslutat i enlighet med stadsdelsförvaltningens förslag.

Reservationer

Ledamoten **Yildiz Kafkas (MP)** ansåg att stadsdelsnämnden skulle ha beslutat att:

1. Delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Förorda ytterligare utredningar vad gäller de lokala miljökonsekvenserna och hur dessa tekniskt skulle kunna avhjälpas samt hur Riksintresset för kommunikation ska säkerställas.
3. Enbart godkänna förändringar som inte hindrar området utvecklingspotential som järnvägsstation.
4. Utreda alternativa möjligheter till förändring och upprustning av området som kan förbättra resenärernas miljö.
5. Därutöver anföra följande:

Det finns onekligen ett behov av upprustning och nytänkande vad gäller Centralstationens bangård men vi ställer oss frågande till om en överdäckning är det bästa alternativet. Områdets huvuduppgift kommer även med en överdäckning att vara som järnvägsstation och vi menar att det finns en uppenbar risk att låsa framtida utveckling av spårområdet genom den tänkta överdäckningen. Områdets utvecklingsmöjlighet som järnvägsstation får under inga omständigheter begränsas och vi har svårt att se att detta inte skulle bli resultatet om programförslaget genomfördes. Området berörs av flera Riksintressen. Vi kan också konstatera att om programförslaget går igenom innebär det stora ingrepp i strandremsan.

Forts.

Forts. § 12

I programbeskrivningen redovisas följande:

”Riksintressen är särskilt viktiga områden som pekas ut av myndigheter för att uppnå en god hushållning med värdefulla mark- och vattenresurser och regleras i 3 och 4 kap miljöbalken. Riksintressen finns inom flera samhällsintressen, som till exempel natur, friluftsliv och kommunikationer. För riksintressen gäller särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten och de ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada det samhällsintresse som är anledning till dess utpekande.

Planområdet för Västra City berör flera samhällsintressen utpekade som riksintressen. Mälaren med öar och strandområden är riksintresse för främst det rörliga friluftslivets intressen...”

De lokala miljökonsekvenserna som projektet skulle innebära bör också utredas vida mer innan man går vidare med planeringen. Detta ter sig som stora och svårlosta problem. Vi instämmer i mångt och mycket i miljöförvaltningens tjänsteutlåtande om riskerna och de negativa följderna med en överdäckning av Bangården. Det är bl.a. dålig luftmiljö för resenärerna på perrongerna och mycket svårhanterliga frågor som vibrationer, magnetiskt fält, stömljud, buller, brand- och explosions risker m.m. för såväl resenärer som de framtida boenden i de bostäder som planeras. För att resultatet av programmet ska erbjuda de boende någorlunda acceptabla livsmiljöer krävs dyrbara åtgärder som ändå inte innebär att trivseln blir den bästa och bostäderna kan inte garanteras att inte utgöra en risk för de boendes hälsa. Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande kan i sak tolkas som ett nej till övertäckning av Bangården.

De uppgifter som vi får genom ärendet visar hur man stressar fram en dålig livsmiljö bara för att trycka in 500-700 nya bostäder och flera kontor, och bortser ifrån de risker som berör miljö, hälsa, trivsel och Riksintressen.

En annan fråga som aktualiseras genom detta programförslag är: Borde det inte vara läge nu, när man gör något nytt och omfattande, att skilja gods-transporterna från passagerartransporter innan man planerar något annat?

Vi är också undrande över varför klimat och energieffektivisering inte nämns med ett enda ord i programmet?

Slutligen menar vi att de öppna spåren har ett stort kulturhistoriskt värde. De inte bara står för en industriell epok som förvaltningen skriver utan de är också en viktig del av ”storstadens” stadsbild.

Forts.

Forts. § 12

Programförslaget innebär att utveckla en ”bunkerstad” utan att ta hänsyn till Stockholms hederliga byggnadsordning, som numera eventuellt tas fram som bilaga till Stockholms översiktsplan.

Frågan är om inte en modernisering av området – om det överhuvudtaget ska ske genom övertäckning - kan göras på annat sätt, t.ex. med inspiration från Berlins nya centralstation som framhäver stationen och järnvägen. Den fortsatta planen (vision 2030) som innebär en överdäckning fram till Karlberg menar vi innebär ett alltför stort ingrepp i Stockholms stadsbild. En eventuell förtätning av Stockholm kan ske på mindre karakteristiska platser som förmodligen också är lättare och billigare att bebygga.

Ledamoten **Hans Enroth (V)** ansåg att stadsdelsnämnden skulle ha beslutat att:

1. I huvudsak godkänna förvaltningens förslag till remissvar för Västra City.
2. Därutöver anföra följande:

Västra Citys överdäckning kommer att ske i etapper. Detta försvårar för stadens invånare att skaffa sig en helhetsbild av området. Delar har genomförts. Hotell- och kongressbyggnaden som skymmer både Klara kyrka och Stadshuset och ombyggnaden av Ilgodset ”cementerar” avskärmningen av Kungsholmen i stället för att öppna upp mot densamma. Bostäder - hyresrätter - är en nödvändighet för ett levande city och det behövs också lokaler för publika verksamheter utan kommersiell inriktning.

En vändplan för framtida spårväg mellan Djurgården och Västra Kungsholmen behöver också anläggas.

Särskilda uttalanden

Ledamoten **Marie Skogward (KD)** lämnade följande särskilda uttalande:

Kristdemokraterna ser positivt på den planerade utvecklingen i Västra City. Dock bör vikten av att det vid nybyggnation tas hänsyn till behovet av eventuella förskolor, äldreboenden och boende för personer med funktionsnedsättning betonas.

Vidare ser vi att rekreationsytor måste utvecklas. Grönområden i området är viktiga och måste därför finnas som ett naturligt inslag i gatumiljön.

Forts.

Forts. § 12

Tjänstgörande ersättaren **Agneta Isacsson (FP)** lämnade följande särskilda uttalande:
Bangården och delar av city (Västra City) bör utvecklas.

En överdäckning bedöms som realistisk. Dock måste hänsyn tas till Stockholms nuvarande skyline, vilket betyder att inga fler höga hus bör få byggas i citykärnan.

Det är vidare viktigt att gröna och öppna områden finns insprängda i området. Speciell fokus måste riktas mot kontakten mellan land och vatten. Här måste rymd och förtätning mötas på ett spännande och genomtänkt sätt.

Behovet av förskolor och ev. äldreboende måste självfallet omhändertas.

Klimatpåverkan, miljöhänsyn m.m. är andra viktiga ingredienser under byggprocessen samt efter färdigställandet.

Ersättaryttrandet

Ersättaren **Anders Thureson (M)** lämnade följande yttrande:

Västra citys vidare utveckling kommer att, utöver Västra city, stort påverka såväl Kungsholmen (ex.vis. Kungsholms strand) som västra Vasastan (ex.vis. Atlasområdet), varför det synes självklart att nu i programskedet (då relativt liten fara för tidsnöd föreligger) planera in och avsätta medel för en arkitekttävling för det tänkta planområdet.

Ersättaren **Cecilia Önfelt (C)** lämnade följande yttrande:

En överdäckning måste betyda att både spårområde och biltrafikleder försvinner in under däckets. Det i sin tur betyder en tyst miljö. Centern förordar därför att området främst bebyggs med bostäder med kommersiella lokaler i bottenvåningarna. Antalet kontorslokaler bör minimeras.

Det är vidare viktigt att gröna och öppna områden finns insprängda i området. Speciell fokus måste riktas mot kontakten mellan land och vatten. Här måste rymd och förtätning mötas på ett spännande och genomtänkt sätt.

Behovet av förskolor och ev. äldreboende måste självfallet omhändertas.

Klimatpåverkan, miljöhänsyn m.m. är andra viktiga ingredienser under byggprocessen samt efter färdigställandet.

§ 13**Motion om gröna tak – svar på remiss från kommunstyrelsen****Diarienummer 006-535/2009****Stadsdelsnämndens beslut**

Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ledamoten **Hans Enroth (V)** reserverade sig mot beslutet.

Ledamoten **Yildiz Kafkas (MP)** anmälde ett särskilt uttalande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 21 september 2009.

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bl.a. Norrmalms stadsdelsnämnd angående en motion om gröna tak från Per Ankersjö (C). Motionären menar att Stockholms stad som ett led i att göra Stockholm till en ännu trivsammare och miljövänligare stad bör initiera ett arbete med att anlägga gröna tak på lämpliga fastigheter i staden. Motionären vill att staden startar ett pilotprojekt med inriktning på gröna tak, till exempel i Norra Djurgårdsstaden, som är ett av stadens miljöprofilsområden.

Förvaltningen är positiv till gröna tak. De bidrar till stadsmiljön både när det gäller estetik och miljö. Som en del i arbetet med miljöprofilering av Norra Djurgårdsstaden har Stockholms stad tagit fram miljökrav vid byggande av bostäder och lokaler i etapp 2. I den första etappen av Norra Djurgårdsstaden planeras det redan för ett flertal hus med gröna tak och det kommer troligen att bli fler i de kommande etapperna.

Stadsdelsförvaltningen anser att Stockholms stad ska verka för att extensiva gröna tak blir ett inslag i all större nybyggnation.

Förslag till beslut

Ordföranden Hanna Broberg (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta i enlighet med stadsdelsförvaltningens förslag.

Ledamoten Hans Enroth (V) lade fram ett förslag till beslut och föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta i enlighet med detta.

Beslutsgång

Ordföranden Hanna Broberg (M) ställde förslagen mot varandra och fann att stadsdelsnämnden hade beslutat i enlighet med stadsdelsförvaltningens förslag.

Forts.

Forts. § 13**Reservation**

Ledamoten **Hans Enroth (V)** ansåg att stadsdelsnämnden skulle ha beslutat att:

1. Avslå förvaltningen remissvar vad gäller gröna tak.
2. Därutöver anföra följande:

Det är få storstäder som har så många grönområden och som är omgärdade av så mycket vatten som Stockholm med förorter. Vi vågar påstå att det är valfritt för var och en som bor i innerstaden och som så önskar att bo i dessa grönområden och på ett bekvämt sätt komma till innerstadens kärna. Motionären påpekar också att vi har möjligheter att transportera oss miljövänligt. Vi uppfattar det som om han menar kollektivtrafiken.

Vänsterpartiet kan konstatera att segregationen i Stockholms kommun ständigt ökar. Att som ”pilotprojekt” anlägga gröna tak i Norra Djurgårdstaden och att på dessa göra solterrasser, tennisbanor och kolonilotter nära hemmet är mycket osolidariskt och ytterligare en kostnad som gynnar de välbeställda. Vi motsätter oss ett sådant projekt. Kostnaderna för de gröna taken föreslås tas från regeringens anslag för ”Hållbara städer”.

Vänsterpartiet anser att en hållbar stad är angelägen om att vara en stad för alla. Vi har tidigare föreslagit att staden ska återinföra gratis SL-kort för personer som lever på enbart försörjningsstöd. Detta har högeralliansen inte gjort. Vi vidhåller att Stockholm ska vara en stad för alla präglad av solidaritet. Därför anser vi att det är viktigt att de som har det sämst i Stockholm ska ha möjlighet att fritt ta sig till olika delar av staden. Detta är för Vänsterpartiet en prioriterad kostnad.

Särskilt uttalande

Ledamoten **Yildiz Kafkas (MP)** lämnade följande särskilda uttalande:

Gröna tak är en av flera miljöfrämjande inslag i stadsbilden. Ett annat sådant inslag är solfångare och solceller för utvinning av solenergi. Förra mandatperioden inledde dåvarande majoriteten projektet ”solceller på Stadsteaterns tak” som invigdes år 2007 av den då nyvalda nuvarande majoriteten. Denna solcellsanläggning har nominerats till en av de bästa solcellsanläggningarna i Sverige på grund av den höga elproduktionen.

Enligt färskta uppgifter från fastighetskontoret producerar anläggningen ca 32 500 kWh/år, vilket motsvarar användningen av hushållsel i 6,5

Forts.

Forts. § 13

normalstora villor. Detta har även minskat Fastighetskontorets utsläpp av växthusgaser med 3400 kg koldioxid/år. Vi hoppas att denna bevisat framgångsrika strategi för att göra Stockholm till en hållbar stad kommer att få en fortsättning och att det utvärderas ytterligare tak som kan få solcellsanläggning.

Även om vi tror att möjligheten att installera solceller på Stockholms tak ger en större miljönytta än gröna tak har vi ingenting emot att gröna tak installeras på flera tak i Stockholm. Detta får dock inte användas som förevändning för att exploatera en park eller annan grön yta. Ett grönt tak i denna bemärkelse kan aldrig ersätta en naturmark.

---

§ 14

**Ansökan från Enigma Omsorg AB om tillstånd att driva bostad med särskild service för vuxna enligt LSS – remiss från länsstyrelsen
Diarienummer 006-308/2009**

Stadsdelsnämndens beslut

1. Ansökan tillstyrks.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 23 september 2009.

Länsstyrelsen har begärt yttrande från Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av att Enigma Omsorg AB inkommit med kompletteringar till sin tidigare ansökan om tillstånd att bedriva verksamhet i form av en gruppbostad för vuxna enligt LSS (lag om stöd och service till vissa funktionshindrade).

Länsstyrelsen har tidigare begärt yttrande från nämnden i ärendet. Nämnden beslutade då att avstyrka ansökan. Enigma Omsorg AB har nu närmare beskrivit hur verksamheten kommer att bedrivas och hur lokalerna kommer att användas. Förvaltningen föreslår därför att nämnden tillstyrker ansökan.

Förslag till beslut

Ordföranden Hanna Broberg (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta i enlighet med stadsdelsförvaltningens förslag.

---

§ 15**Protokoll från stadsdelsnämndens pensionärsråd****Stadsdelsnämndens beslut**

Protokollet läggs till handlingarna.

Protokoll fört vid sammanträde i stadsdelsnämndens pensionärsråd den 5 oktober 2009 anmäldes.

Förslag till beslut

Ordföranden Hanna Broberg (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta att lägga protokollet till handlingarna.

---

§ 16**Protokoll från Norrmalms handikappråd****Stadsdelsnämndens beslut**

Protokollet läggs till handlingarna.

Protokoll fört vid sammanträde i Norrmalms handikappråd den 7 oktober 2009 anmäldes.

Förslag till beslut

Ordföranden Hanna Broberg (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta att lägga protokollet till handlingarna.

---

§ 17**Ekonomisk månadsuppföljning för september med årsprognos för 2009****Diarienummer 100-596/2009****Stadsdelsnämndens beslut**

Anmälan av ekonomisk månadsuppföljning för september 2009 godkänns.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 7 oktober 2009.

Månadsprognosen bygger på periodiserat utfall t.o.m. september 2009 samt en bedömning av kostnaderna för resten av året. Totalt beräknas ett underskott om 1,3 mnkr före resultatdispositioner och ingen avvikelse mot budget efter resultatdispositioner. Prognosen bygger på att inga nya, större kostnader tillkommer 2009. Inom förvaltningen pågår ett intensivt arbete med att minska underskotten.

Förslag till beslut

Ordföranden Hanna Broberg (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta i enlighet med stadsdelsförvaltningens förslag.

---

§ 18

Beslut fattade enligt delegation

Stadsdelsnämndens beslut

Ärendet läggs till handlingarna.

Följande beslut anmäldes:

- Av utredningssekreterare Monica Fredriksson avgivna yttranden till **Lotteriinspektionen**.

Ansökan avser	Beslutsdatum	Diarienummer
Tillstånd för förströelsespel på CSB Ballroom Adolf Fredriks Kyrkogata 13	2009-09-15	503-523/2009
Tillstånd för spel på värdeautomater på Dova, Sveavägen 39	2009-09-17	503-516/2009
Tillstånd för spel på värdeautomater på Retro Bar, Sveavägen 120	2009-09-17	503-517/2009
Tillstånd för spel på värdeautomater på El Amir, Gamla Brogatan 40	2009-09-17	503-527/2009
Tillstånd för spel på värdeautomater på City Krog, Vasagatan 46	2009-09-17	503-520/2009
Tillstånd för spel på värdeautomater på Harry B. James, Regeringsgatan 47	2009-09-17	503-528/2009
Tillstånd för spel på värdeautomater på Jolo & Co, Västmannagatan 50	2009-09-23	503-538/2009
Tillstånd för spel på värdeautomater på Klara Mat & Bar, Sergelgatan 1	2009-09-23	503-508/2009
Tillstånd för spel på värdeautomater på Asia City, Sveavägen 88	2009-09-23	503-540/2009
Tillstånd för spel på värdeautomater på MBQ, Vasagatan 8-10	2009-09-23	503-544/2009

Forts.

Forts. § 18

Tillstånd för spel på värdeautomater på Hard Rock Café, Sveavägen 75	2009-09-23	503-545/2009
Tillstånd för spel på värdeautomater på Fox and Badger	2009-09-23	503-581/2009
Tillstånd för spel på värdeautomater på Barbeque Steakhouse & Bar, Kungsgatan 54	2009-09-23	503-561/2009
Tillstånd för spel på värdeautomater på Chaplin, Kungsgatan 50	2009-09-23	503-594/2009
Tillstånd för restaurangkasinospel på Grodan Sergel, Sveavägen 9-11	2009-09-23	503-571/2009

- Av stadsdelsdirektör Christina Rapp Lundahl avgivna yttranden till **socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen** angående alkoholserveringstillstånd.

Serveringsställe	Beslutsdatum	Diarienummer
Cillans lunchcafé Sergels Torg 16	2009-09-22	507-563/2009
Restaurang Carnegie Regeringsgatan 56	2009-09-22	507-533/2009
Restaurang La Neta Barnhusgatan 2	2009-09-22	507-539/2009

- Av tillsynsansvarig Bengt-Enar Andersson inledda åtgärdsärenden om eventuellt ingripande enligt 20 § tobakslagen.

Butik	Beslutsdatum	Diarienummer
Oden Spel och Tobak Odengatan 52	2009-09-28	502-604/2009
Ahang Press och Tobak Vasagatan 50	2009-09-28	502-603/2009
7-Eleven Odengatan 77	2009-09-28	502-602/2009

Forts.

Forts. § 18

Willes Tobak
Norrtullsgatan 17

2009-09-28

502-605/2009

- Av stadsdelsdirektör Christina Rapp Lundahl fattat beslut, 2009-09-29, om att avslå ansökan från UngEvents om sponsorer, samarbetspartners och donationer. Diarie-nummer 004-577/2009.
- Av stadsdelsdirektör Christina Rapp Lundahl fattat beslut, 2009-09-30, om att bevilja ansökan från Intresseföreningen MellanMålet om projektbidrag. Diarienummer 004-176/2009.
- Av stadsdelsdirektör Christina Rapp Lundahl beslut, 2009-09-30, om medgivande till tjänsteförrättning utomlands.
- Av stadsdelsdirektör Ylva Tengblad fattat beslut om inköp av datorer.

Förslag till beslut

Ordföranden Hanna Broberg (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta att lägga ärendet till handlingarna.

_____
_____

§ 19**Inkomna / upprättade handlingar****Stadsdelsnämndens beslut**

Ärendet läggs till handlingarna.

Följande handlingar anmäldes:

1. Beslut från Länsstyrelsen i Stockholms län om upphörande av tillstånd för Attendo Care AB om rätt att bedriva daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder enligt 9 § 10 p LSS - Informatörerna. Diarienummer 602-441/2009.
2. Beslut från Länsstyrelsen i Stockholms län om utvecklingsmedel till kvinnojoursverksamhet. Diarienummer 504-242/2009.
3. Dom från Länsrätten i Stockholms län med anledning av överklagat beslut. Diarienummer 002-680/2008.
4. Ramavtalsuppföljning – Carema Äldreomsorg – Norrmalms hemtjänst. Diarienummer 602-488/2009.
5. Ramavtalsuppföljning av Omsorgshuset AB – City. Diarienummer 602-573/2009.
6. Ramavtalsuppföljning – TPS Vårdteam AB. Diarienummer 602-574/2009.
7. Ramavtalsuppföljning – Stiftelsen Isaak Hirschs Minne – Norrmalm. Diarienummer 602-585/2009.
8. Ramavtalsuppföljning – Adulis Omsorg AB. Diarienummer 602-587/2009.
9. Verksamhetsuppföljning – Drottninggatans Hemtjänst. Diarienummer 602-588/2009.
10. Verksamhetsuppföljning – Birkastans Hemtjänst. Diarienummer 602-589/2009.
11. Sammanfattning av uppföljning av ramavtal för bemanningstjänster för de pedagogiska verksamheterna vid 12 stadsdelsnämnder och utbildningsnämnden. Diarienummer 104-599/2009.
12. Svar på skrivelse från ledamoten Yildiz Kafkas (MP) angående trygghetslarm. Diarienummer 699-569/2009.

Forts.

Forts. § 19

13. Skrivelse från enskild angående Västra City. Diarienummer 300-514/2009.

14. Diarieförda handlingar under perioden 9 september – 5 oktober 2009.

Förslag till beslut

Ordföranden Hanna Broberg (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta att lägga ärendet till handlingarna.

---

§ 20**Övriga frågor**

- Ledamoten Yildiz Kafkas (MP) ansåg att det inte är tillfredställande att hennes tidigare skrivelse till stadsdelsnämnden om trygghetslarm inte tagits upp i nämnden utan besvarats med ett ”tjänstemannauttalande” och lagts bland ”Inkomna / upprättade handlingar”.

Ordföranden Hanna Broberg (M) påpekade att nämnden vid sitt sammanträde den 17 september 2009 beslutat att skrivelsen skulle överlämnas till förvaltningen för besvarande, § 17.

- Ordföranden Hanna Broberg (M) informerade om en inbjudan till ett seminarium den 19 november om utredningsarbetet inom socialtjänsten. Ordföranden informerade också om en inbjudan till ett seminarium i strategiskt ANT-arbete den 10 november.
-